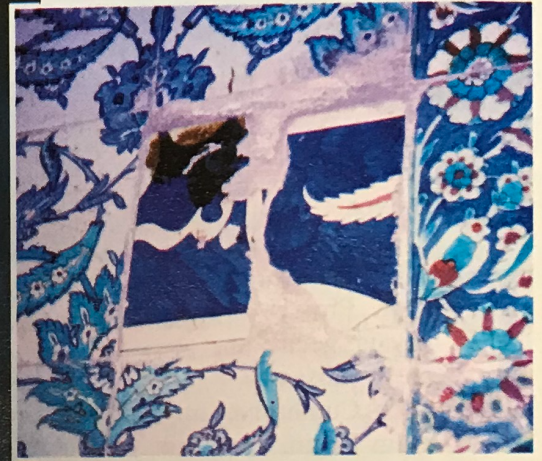
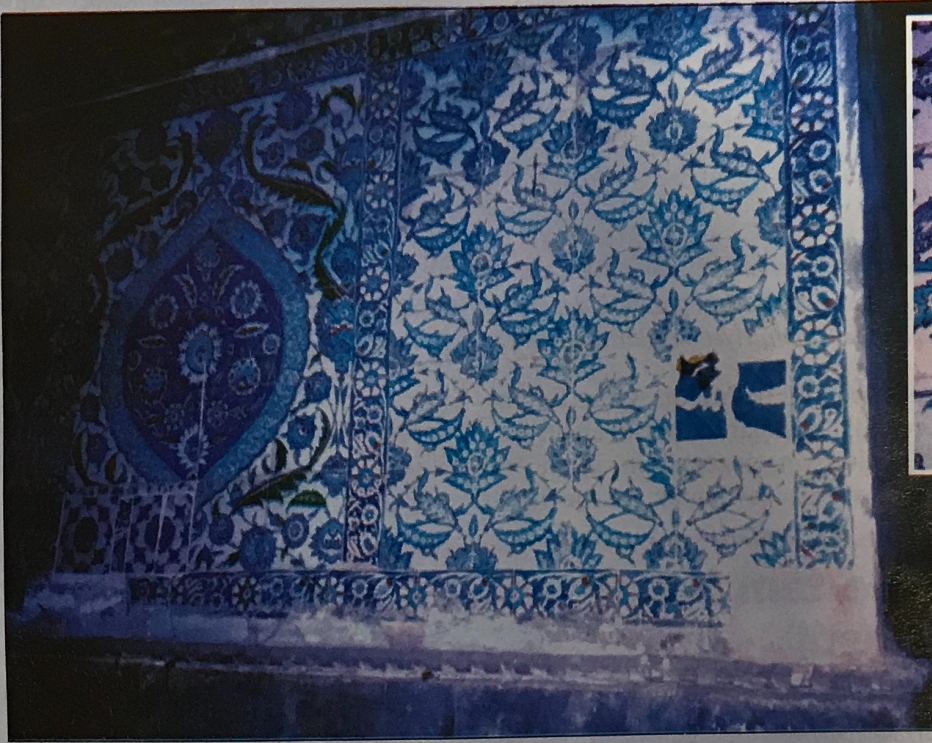

KAYBOLAN ÇİNİNİN VE HIRSIZLIKLA SUÇLANAN MÜDÜRÜN ÖYKÜSÜ

Kayıp çini davasında sona doğru

Tarihi Ayasofya Müzesi'nin mihrabından düştükten sonra buharlaşıp uçan bir çini... Ve göreve gelmeden 8 yıl önce düşen bu çininin akıbetini araştıran bir müdür... Ortadan kaybolan çininin ve hırsızlıkla suçlanan müdürün öyküsü.

1982 yılında düşerek iki parçaya ayrılan ve 10 yıl sonra dönemin Ayasofya Müzesi Müdür Yardımcısı L. Suat Kongaz'ın odasından çıkan, ancak halen kayıp olan çini, 16. yüzyıl ikinci yarısına ait ve İznik yapımı. Ayasofya'nın diğer bölümleri ışıl ışılken, çininin bulunduğu yer karanlık ve bu bölüme giriş de yasak.

Ömer ÖZKAYA

H. Veli Yenisoğancı, 27 yıllık kültür çalışanıydı. Mesleğe, memleketi Kahramanmaraş'ta müze asistanı olarak başlamış, kademe kademe yükselerek, uluslararası üne sahip Ayasofya Müzesi Müdürlüğü'ne kadar gelmişti. Bu yükseliş, O'nun mesleğinde ne kadar başarılı olduğunu da belgesiydi. 1980, 1981 ve 1985 yıllarında, Anadolu'nun çeşitli illerindeki müzelerde gösterdiği üstün

başarılarından dolayı takdirname, İstanbul Ayasofya Müzesi 150. Yıl Etkinlikleri'ndeki gayretlerinden dolayı da teşekkürname aldı. Ancak Yenisoğancı, Ayasofya Müzesi'nin kayıp bir çinisinin peşine düşünce, olanlar oldu...

Hikâyenin başlangıcına dönelim. Hikâye 1982 yılında, Ayasofya Müzesi'nin mihrap içi sol taraftaki geçit duvarından bir çininin yere düşmesiyle başladı. Veli Yenisoğancı ise, 11 Eylül 1990 yılında, yani çininin düşmesinden 8 yıl sonra Ayasofya Müzesi Müdürü oldu. 15 Şu-

bat 1992 yılında, bakanlık müfettişlerinin mutat (olağan) genel teftişi esnasında, Ayasofya Müzesi Ayniyatından Sorumlu Müdür Yardımcısı L. Suat Kongaz, elinde gazete kâğıdına sarılı çini parçaları ile, Yenisoğancı'nın odasına girerek, "Müdür bey, bu çini parçalarını odamdaki dolabın içinde buldum" dedi. Yenisoğancı ve Kongaz, yaptıkları kısa durum değerlendirmesi toplantısından sonra, çinilerin düşümüne ait tutanakta adı geçen bekçi Emirhan Altun'la birlikte, çininin düştüğü yeri incelediler. Müze Müdürü Yenisoğancı, yardımcısı Kongaz'dan, 16. yüzyıl ikinci yarısına ait İznik yapımı çini parçalarının korunmasını, restorasyon sırasında yerine monte edilmesini sağlamasını istedi. İşte tam o günlerde Veli Yenisoğancı, Ayasofya Müzesi Müdürlüğü'nden alınarak, Hisarlar Müzesi Müdürlüğü'ne atandı.

Aradan 4 yıl 5 ay 23 gün geçti ve Yenisoğancı, Müze Müdürü Erdem Yücel ve Müdür Yardımcısı L. Suat Kongaz'ın, müfettiş raporlarıyla görevlerin-

den alınmaları üzerine yeniden atandığı Ayasofya Müzesi Müdürlüğü görevine başladı. Yenisoğancı'nın Müdür Vekilliği'ne Veysel Donbaz, Müdür Yardımcılığı Vekilliği'ne de Sabriye Parlak getirildi. Yenisoğancı, göreve başlamasından yaklaşık 1 yıl sonra, Ayasofya'nın iç mekânına yığılmış demir iskele elemanlarını kaldırtırken, hayatında yeni bir dönemin başladığından habersizdi.

Çini buharlaşıyor. Müdür Yenisoğancı, Ayasofya Hünkâr Mahfili altındaki iskele elemanlarının kalkmasıyla, eski müdür yardımcısı L. Suat Kongaz'ın, 5 yıl önce kendisine gösterdiği çini parçalarının, yerine monte edilmediklerini gördü. Yenisoğancı, kayıp çininin akıbetini, Kongaz'dan görevi zimmetle devralan Sabriye Parlak'a sordu. Ancak Parlak, konu hakkında bilgisi olmadığını, çini parçalarının devir teslim esnasında kendisine teslim edilmediğini söyledi. Müze Müdürü Yenisoğancı, Parlak'ı, çini parçalarını bulmakla görevlendirdi.

Müdür Yardımcısı Vekili Arkeolog Sabriye Parlak tarafından hazırlanmış ve 1.5.1997 tarihinde müdürlük makamına gönderilmiş bir yazıda, şu önemli ifadeler yer alıyor: "Bahse konu olan çininin, müdür yardımcısı odasında olduğu bildirildiğinden oda araştırılmış, bulunamamıştır. Konu tarafımdan iki kez telefonla eski müdür yardımcısı Suat Kongaz'a soruldu. Böyle bir çininin var olduğunu, fakat odanın temizliği sırasında nereye konulduğunu hatırlayamadığını söylemiştir. Yaptığım araştırmalarda, söz konusu çiniye rastlanamamıştır."

Çini parçalarının akıbetini araştırmakla görevlendirilmiş Sabriye Parlak'ın yukarıdaki yazısı Müze Müdürlüğü'ne ulaştığında, Kültür Bakanlığı Müfettişi Veli Sarıkamış, İstanbul'da bulunuyordu. Ayasofya Müzesi Müdürü Veli Yenisoğancı, durumu Müfettiş Sarıkamış'a anlattı. Sarıkamış da, Yenisoğancı'dan bir komisyon oluşturmasını, çininin araştırılması ve değer takdirinin yapılmasını bu komisyona havale etmesini istedi.

Bakanlık müfettişinin bu isteği üzerine Yenisoğancı, 5.5.1997 tarihini taşıyan bir yazıyla, Sabriye Parlak, Süleyman Eskalen, Sedat Erdem ve İsmet De-

TC
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü

22.7.97

Sayı: B.16.0.AMG.0.73.00.01Tef.540
Konu:

14.07.97 05682 -

ANKARA

İSTANBUL VALİLİĞİNE
(İl Kültür Müdürlüğü)

İLGİ: 19.06.1997 gün ve 5169 sayılı yazınız.

İliniz, Ayasofya Müzesi Müdürlüğü'nde 02.01.1991- 05.01.1996 tarihleri arasında Müze Müdür Yardımcısı olarak görev yapan L. Suat Kongaz'ın odasında olduğu bilinen Ayasofya mührap içi sol taraf geçit duvarına ait, 16 yüzyıl ikinci yarısına tarihlenen İznik çini parçasının bulunamadığı ve 250.000.000 T.L kıymet taktiri yapıldığına ilişkin ilgi yazınız ve ekleri incelenmiştir. Söz konusu kayıp eserin bedelinin soruşturmasına ödcütirilmemesini ayrıca, yapılması gereken Emniyet soruşturması sonucundan da bilgi verilmesini rica ederim.

Abdulkadir KARAOĞLU
Bakan
Genel Müdür V.

6790
İL KÜLTÜR

Kültür Bakanlığı'nın bir yazısında, kayıp çininin Müze Müdür Yardımcısı Suat Kongaz'ın odasında olduğu ifade ediliyor ve çini bedelinin Kongaz'dan tahsil edilmesi isteniyor. Ancak aynı bakanlık, daha sonra kararını değiştiriyor ve kayıp çininin bedelini, çininin akıbetini soruşturan Veli Yenisoğancı'dan talep ediyor.

mir'den oluşan bir komisyon oluşturdu ve çininin araştırılmasını istedi. Komisyonun raporu, 3 gün sonra Yenisoğancı'nın masasının üzerindeydi. Komisyon üyelerinin imzalarını taşıyan tutanakta, şunlar yazıyordu: "Eksik olan çini parçasının, müzemiz etütlük eser depoları ve eser bulundurulması gereken yerlerde titizlikle araştırılması yapılmış, söz konusu çini parçasına rastlanmamıştır."

Bu tutanaktan bir ay sonra, Müdür Yenisoğancı, Arkeolog Sabriye Parlak, Arkeolog Ali Kılıçkaya ve Müze Araştırmacısı Nilay Yılmaz'dan oluşan komisyondan, kayıp çininin değer takdirini yapmasını istedi. Komisyonun 6.6.1997 tarihini taşıyan bu raporunda da şunlar yazıyordu:

"Söz konusu çini plaka 25X12 cm. ölçülerinde olup, mavi, beyaz, mercan kırmızısı renkleri kullanılarak, bitkisel motiflerden oluşmaktadır. 16. yüzyıl ikinci yarısına tarihlendirilen İznik çinilerinin özgün bir örneğidir. Bütün bu özellikler göz önüne alınarak yapılan değerlendirme sonucunda, komisyonumuz bu çini plakaya 250 milyon lira değer takdirinde bulunmuştur."

Yenisoğancı sürülüyor. Komisyonun bu değer takdiri raporu, 09.06.1997 gün ve 261 sayılı yazı ile, İstanbul Kültür Müdürlüğü'ne bildirildi. Kültür Bakanlığı'nın 14.7.1997 tarih ve 5682 sayılı yazısı ile de, söz konusu çininin değerinin, Suat Kongaz'dan tahsil edilmesi istendi. Anıtlar ve Müzeler Genel Müdür Vekili Abdulkadir Karaoğlu'nun imzasını taşıyan bu yazıda yer alan "... L. Suat Kongaz'ın odasında olduğu bilinen..." ifadesi, son derece önemli. Çünkü bakanlığa ait bu yazıyla da, söz konusu kayıp çini parçalarının, bir dönem Kongaz'ın odasında olduğu resmen kabul edilmiş oluyor. Ayasofya Müze Müdür Yardımcısı Vekili Sabriye Parlak da, konuya ilişkin raporunda, "Kongaz'ın, çinilerin odasında olduğunu, ama temizlik sırasında kaybolduğunu ve halen nerede bulunduğunu hatırlayamadığını söylediğini" ifade ediyor.

Bu arada bakanlık bir taraftan Kongaz'ı kayıp çininin değerini ödemeye mahkûm ederken, diğer taraftanda adeta çininin peşini bırakmadığı için, Veli Yenisoğancı'yı cezalandırıyor. Kongaz'ı, çininin değerini tazmin etmeye mahkûm